

VANKILASTA VAPAUTUMINEN

Toimintaohje nuorisososiaalityöhön

Valvottu koevapaus

- Pääsääntöisesti valvottuun koevapauteen voi päästä aikaisintaan, kun tuomiosta on suoritettu 2/3 vankilassa, **alle 21-vuotiaana** rikoksen tehneen kohdalla 1/3
- Vankilan erityissosiaaliohjaaja tekee valvotun koevapauden aikaisen suunnitelman asiakkaan ja sosiaalihuollon vastuutyöntekijän kanssa (vapautumisen valmistelu, rangaistusajan suunnitelman / asiakassuunnitelman päivittäminen)
- **Valvonnasta vastaa vankila**, voidaan käyttää teknisiä välineitä ("panta")
- Asiakas tarvitsee usein sosiaalihuollon tukea valvotun koevapauden ehtona olevien asioiden hoitamiseen:
  - Toimintavelvoite eli kuntouttavaa toimintaa: opiskelu, työ, sosiaalinen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta, työpaja jne.
  - Asunto
  - Päihteettömyyssitoumus, myös laitospääntuottojakso tulee kyseeseen
  - Toimeentulo kunnossa (Kelan etuudet)
  - Seksuaalirikoksesta tuomitulla lääkitys, jonka määrää Vankiterveydenhoidon lääkäri

Ehdonalainen vapaus

- Vankeusrangaistuksen loppuaika suoritetaan vapaudessa: ehdonalaiseen vapauteen voi päästä suoritettuaan rangaistuksesta puolet. **Alle 21-vuotias** voi päästä ehdonalaiseen suoritettuaan vankilassa yhden kolmasosan rangaistuksestaan (poikkeuksia mm. murha, väkivalta- ja seksuaalirikokset)
- Tyypillisesti nuorten on mahdollista päästä ensin valvottuun koevapauteen, joka jatkuu ehdonalaisena vapautena.
- **Valvonnasta vastaa Yhdyskuntaseuraamustoimisto.** Voi olla myös ilman valvontaa. Alle 21-vuotiailla on aina valvonta, kesto 5kk - 3v
- Valvontakäyntejä on Yhdyskuntaseuraamustoimistossa alkuun joka toinen viikko, myöhemmin kerran kuukaudessa. Valtio maksaa matkakulut valvontatapaamisiin.
- Tee Yhdyskuntaseuraamustoimiston rikosseuraamustyöntekijän ja nuoren kanssa asiakassuunnitelma/ valvonnan aikainen suunnitelma ja sopikaa työnjaosta ja siitä, tapaatteko aina yhdessä vai jaatteko asioiden hoitamista, keskustelutukea erikseen

Pitkäaikaisvankeus

- Asiakas on oikeutettu sosiaalihuollon palveluihin myös vankeusaikana, joskin käytännössä kuntouttava työskentely/ ohjelmatyö tapahtuu pääosin vankilassa.
- Ole yhteydessä asiakkaaseen läpi vankeusajan, jotta luottamuksellinen yhteistoiminta vahvistuu
- Aloita vapautumisen valmistelu ja sen suunnittelu ajoissa vankilan erityissosiaaliohjaajan kanssa
- Asiakassuunnitelman ja vapauttamissuunnitelman tulee olla yhteneväiset

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on pitkäaikaisvangeille (8kk ja yli), asunnottomana vapautuvien vankien asumissosiaalista työtä ("vankisosiaalityö").

- Tutustu oppaaseen: [Vapautuvien asumisen tuki. Käsikirja asumissosiaaliseen työhön rikostaustaisten kanssa.](#) Anna Leppo (toim.)
- Voit kysyä neuvoa: [asunnottomienpalvelut\(@\)vantaa.fi](mailto:asunnottomienpalvelut(@)vantaa.fi)

Päihdekuntoutus osana lyhytaikaisvankeutta

- Nuori voi suorittaa lyhytaikaisvankeuden tai sakkovankeuden Rikosseuraamuslaitoksen sijoittamana päihdelaitoskuntoutuksessa (ei koske tutkintavankeutta, vain vankeusrangaistuksen suorittamista).
- Jos asiakas haluaa jatkaa kuntoutuksessa vankeuden jälkeen ja sen arvioidaan olevan tarpeen: voi käyttää suoraan kunnan ostopalvelulistaa. Muuten sijoitus (=vankeuden suorittaminen päihdelaitoksessa) on mahdollista vain Rikosseuraamuslaitoksen ostopalvelulistan mukaisiin laitoksiin.
- Päivitä asiakassuunnitelma tarpeen mukaan ja työskentele asiakkaan kanssa sen mukaisesti laitoskuntoutuksen aikana ja sen päätyttyä
- Jos asiakas ei ole vankilassa, mutta haluaisi muuntaa sakot vankeudeksi ja suorittaa sen päihdekuntoutuksessa, hän voi olla yhteydessä Rikosseuraamuslaitokseen:
<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/hankkeet/siksak.html>

”Katoaminen palveluista”

- Vaikka vapautuminen olisi suunniteltu hyvin, voi asiakas silti päättää olla ottamatta palveluja vastaan tai päihderiippuvuus vie häntä toisaalle
- Jos asiakkaalle ei enää ole toimivaa numeroa ja hän on asunnoton suunnitelmista huolimatta:
  - Voit tehdä yhteistyötä asunnottomuuden palvelujen tai alueen jalkautuvien palvelujen kanssa: he saattavat tavata asiakkaan kadulla tai muissa palveluissa.
  - Voit tavoitella nuorta läheisten kautta, jos palveluntarpeen arvioinnin yhteydessä sait nuorelta tähän luvan
  - Laissa säädetyissä tilanteissa voit tavoitella nuorta läheisten tai muiden palvelujen kautta ilman hänen suostumustaan ([laki sosiaalihuollon asemasta ja oikeuksista 812/2000, 3 luku 17§](#))

Keskeiset lait

Vankeuslaki 767/2005

Rangaistusajan suunnitelman laatimismenettely, 4 luku 7§

”- - Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä vankeuteen tuomitun kanssa. Rangaistusajan suunnitelmaa ja siihen sisältyvää vapauttamissuunnitelmaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin oltava yhteistyössä tuomitun suostumuksella hänen koti- tai asuinkuntansa sosiaali-, terveys-, asunto- sekä työvoimaviranomaisten, muiden viranomaisten sekä yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden kanssa. - -”

Sosiaalinen kuntoutus, 10 luku 6§

”Vankia on tuettava sosiaalisessa kuntoutumisessa ja suhteiden ylläpitämisessä hänen lähiomaisiinsa tai muihin läheisiin sekä asumiseen, työhön, toimeentuloon, sosiaalietuuksiin ja sosiaalipalveluihin liittyvien asioiden hoitamisessa. Sosiaalisen kuntoutuksen järjestämisessä noudatetaan lisäksi soveltuvin osin, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) annetussa laissa säädetään.”

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

”4 luku 44 §: Asiakkaan hoidossa olevan henkilön tilanteen selvittäminen.

Asiakkaan **hoidossa olevan lapsen tai muun henkilön** hoidon ja tuen tarve on selvitettävä, kun asiakas: 1) saa päihdehuolto- tai mielenterveyspalveluja tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden aikana tai ennen tarvittavien palvelujen saamista hänen kykynsä täysipainoisesti huolehtia hoidosta tai kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen; 2) **aloittaa tutkintavankeuden tai vankeusrangaistuksen suorittamisen**. Riittävän hoidon ja tuen saaminen on tarvittaessa varmistettava tapaamalla lasta tai muuta hoidettavaa henkilöä. Velvollisuudesta ilmoittaa sosiaalihuollon tarpeesta hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle säädetään 35 §:ssä.”

[Laki valvotusta koevapaudesta 629/2013](#)

[Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 400/2015](#)

[Rikoslaki 39/1889](#)

[Laki sakon täytäntöönpanosta 672/2002](#)

Oikeusministeriö:

[Taustalla rikos, edessä muutos. Suositukset viranomaisten saumattomalle yhteistyölle rikostaustaisten yhteiskuntaan kiinnittymisessä.](#)

